

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

DE || LIBERTATE || CHRISTIANA ||

Lensaeus, Johannes

Antverpiae, 1590

Capvt XI. Hæresis crimen frustrà extenuari, ne supplicio dignum videatur,
quia sit erroris peccatum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46059](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46059)

de corpore? sed pœna hæc vsurpatur In homicidas, in quos tamen inclementer sæuire non licet: an quia terreatur ignibus incorrigibiles? sed afficiuntur hoc supplicio varij scelerum patratores, quibus tu parcendum ab hoc supplicio non arbitreris. Si ergo non sæuiunt in hæreticos nostri propter supplicij genus, quasi id non queat vllis fontibus citra sæuitiæ notam irrogari: restat vt illos sæuire dicas, quia aut hæresis nullum sit crimen, aut non sit morte plectendum. Qua in causa si quis tibi hoc ex aduerso negauerit, probaueritque hæresim & crimen esse, & id quidem morte dignum, nihil te sic etiam diui Augustini verba adiuuerint: qui sæuire dumtaxt prohibet, nec definit vtrum mortem inferendo sæuiatur.

CAPVT XI.

Hæresis crimen frustra extenuari, ne supplicio dignum videatur, quia sit erroris peccatum.

VEHEMENTER autem tu contendis, vt persuadeas hæresim non esse puniendam morte, quamuis nihil adferas argumenti, in quo dissoluendo sit elaborandum. Quin etiam futiliter & ineptè erroris peccatum extenuas, cum sic ais: [Non ego hîc homicidas aut adulteros, cæterosque eius generis maleficos defendo: scio magistratui contra tales datum esse diuinitus gladium. sed propter intelligentiam locorum Scripturæ, de quibus nondum certò constat (si enim cõstaret, disputari desijisset: nec vllus tam insanus esset, qui mori sustineret, quo rem certâ negaret) propter errores, inquã, (nã si hic peccatur, errore peccatur: cum nulla inde sequatur vtilitas, aut voluptas, aut honos, sed contrã) propter hæc, inquã, tam multos, & in præsentia ferro in nostris ditionibus, & in posterum libris toto orbe in perpetuum interfigi; hoc verò eiusmodi est, vt qui id nõ deploret, eũ hominis pectus habere

bere non existimem.] Hæc tua quàm malè in primis
 cohereant, non vides? Si enim nullus tam insanus est,
 qui mori sustineat, quo rem certam neget, quomodo
 sic insanus aliquis est qui mori sustineat, quo rem
 incertam affirmet? Negas enim constare de vero
 Scripturæ sensu, ex quo colligitur, tuos martyres pro
 sensu Scripturæ nondum certo, morte occumbere
 voluisse. Quamvis autem maioris esset insanix mori
 velle pro eo sensu, quem is qui moreretur, falsum esse
 certò sciret: tamen insanix gradus est, certam subire
 mortem pro eo, de quo nondum, an verum sit, consti-
 terit: ea que res vel sola, martyres illos non fuisse con-
 tinuat; quia perseuerate in eo, firmando vel negando
 usque ad mortem, quod definitum certum que tò sit,
 pertinaciæ genus est, quo incertum pro certo mori-
 cus retinetur, non autem pertinacia in incerta re, sed
 constantia pro veritate martyres facit. Magna quoque
 temeritas est, qua periculum suscipitur pro falsitate
 moriendi. si enim non constat de Scripturæ sensu, ne-
 que res pro definita habenda est; forsitan pro errore
 noxio profundunt vitam, qui se pro veritate mori ex-
 istimant. Conscientiæ (inquis) persuasione sequun-
 tur. At hoc ipsum, inquam, est stultitiæ, re incerta, &
 nondum definita, persuadere suo animo partem alte-
 ram tanquam ita certam, vt pro ea non dubitetur esse
 moriendum. Verbi gratia, moritur aliquis pro fide spe-
 ciali, qua videlicet credendum asserit sibi per Chri-
 stum esse remissa peccata, seque peruenturum ad æter-
 nam vitam: & tamen nondum per vos certò constat,
 vtrùm Scripturæ sic intelligendæ sint, quæ fidem no-
 bis in Christum eiusque gratiam commendarunt. Si
 nondum constat, cur credunt etiam usque ad mortem
 si autem rectè credunt iuxta illas Scripturas, quomo-
 do nondum certò constat de vero earum sensu? An
 constat ijs per specialem reuelationem? Sed fides Chri-
 stiana,

stiana, publica & communis sit oportet: ideoque spe-
 cialibus non innitur revelationibus, sed publica do-
 ctinae certitudini. Quare nisi publico doctrinae in-
 strumento constet illum esse Scripturarum sensum;
 minimè is debet fidei esse existimari, nec omnino pro
 eo tanquam pro fide, passim Christiano homini mo-
 riendum est. Dum igitur extenuare vis haeticorum
 errorem, quia non certò constet de intelligentia Scri-
 pturarum, detrahis honorem, & tanquam de capite
 coronam, tuis martyribus, qui temere mortem pro in-
 certa Scripturarum intelligentia susceperunt. Quòd si tibi
 fatendum est constare de intelligentia Scripturarum,
 iam apparet quàm graue sit contra Scripturam & verbi
 Dei sensum, de quo constet, pertinaci animositate con-
 tendere. Rursum tamen percontari libet, cur nondum
 certò constet de intelligentia Scripturarum? an quia
 locis omnibus tam sunt intellectu difficiles? sed vos
 intellectu faciles esse dicere consueuistis: ideoque ea-
 rum lectionem passim omnibus, etiam imperitis, con-
 cedi vultis; quod non fit sine grauissimo periculo in
 tanta intelligendi Scripturas difficultate, vt de earum
 intelligentia nondum certò constet in his rebus, pro-
 pter quas hoc tempore censentur aliqui haetici. An
 quia nullus est qui interpretetur, aut qui in cõtrouersia
 de eius sensu iudex esse possit? hoc verò est dicere, nul-
 lam esse in terris Christi Ecclesiam, quæ sit ad docen-
 dum & dijudicandum idonea, ne eius filij incerti va-
 gentur, semperque fluctuent, & huc atque illuc insta-
 biles tanquam vento raptentur: cuius rei absurditatem
 libro superiore ostendimus. Si ergo locis saltem com-
 pluribus Scripturæ non sunt intellectu difficiles, & aliæ
 ex alijs possunt intelligi, ipsa que adest magistra veri-
 tatis Ecclesia, quæ litigantibus de Scripturæ sensu fi-
 lijs, non de futura sit, neque vnquam cum opus esset,
 defuerit: quid est quod ad hæreses extenuandas scribis,

nondum certò constare de vero scripturarum intellectu? quibus adiungo; si nondum constet de vero intellectu scripturarum, ne hæresim quidem ullam esse. Quippe hæresis omnis fidem labefactat, neque potest error ullus deputari hæresis, nisi Catholicæ fidei aduersetur. Fides autem de Scripturæ sensu, quæ potest esse hoc tempore, cum de eo nondum certò constet? Quonam ergo, te rogo, hisce tēporibus Romana defecit Ecclesia? quibus erroribus adulterata? cur reprehendenda vobis, damnandaque, vt hæresibus variis deprauata, videtur? nō enim defecisse à fide existimari debet, quamuis Scripturas aliter quàm vos multas intelligat, quoniam nondum certò constet de vero earū intellectu. An fortè satis constat vobis de vera scripturarum intelligentia, vt nos hæreticos, & minimè ferendos esse iudicetis: & nobis non constat satis, vt de vobis iudicare possimus? Maluisses, credo, sic apertè loqui, nisi pudor impedisset. Verumtamen, si sola est Romana Ecclesia, cui non constet de vera intelligentia Scripturarū; sectis verò illis quæ ab ea recesserunt, satis constat, vt omnes nos grauissimo iudicio condemnent: quid est quòd inter vos saltem de Scripturarum sensu, tanta digladiatione disputetur? Tenes enim memoria quòd dixisti: Si constaret, iam disputari desisset. Cum igitur non desierit inter Ecclesiæ Romanæ desertores de Scripturarum intelligentia disputari, sequitur, ne illic quidem constare de vero Scripturarum intellectu, cur ergo nos, vt hæreticos pari sententia condemnant? cur sic auersantur? Quid sibi vult vestra illa de nobis tantæ arrogantia, tantæque securitatis plena cētura? Quæ temeritas, pronunciare nos scēdissimè labi in interpretatione Scripturarū; si ne apud vos quidem adhuc certò constet quæ sit diuinarum literarum vera interpretatio? Si enim cōstaret, iam disputari desisset. Age verò, dic nobis quid sit certò

certò constare de re quapiam. Si tum certò constar,
 cum nulla inter vltos homines dubitatio est, sed om-
 nium vna eademque sententia: assentior tibi, si quid
 esset de quo ita constaret inter omnes, quòd de eo iam
 disputari desisset. Verùm ista ratione prorsus nihil
 erit in Christiana religione reliquum, de quo còstare
 dicendum sit. Nam & de vno Deo disputatur cum
 Gentilibus; de vno Christo, cum Iudæis; de Filio Dei,
 cum Arianis; de Spiritu sancto, cum Macedonianis;
 de Ecclesia, cum omnibus. Nihil ergo de hisce rebus
 constare dicendum est, quoniam de illis disputetur.
 Quocirca leue etiam erit erratum, si quis vnum esse
 Deum, si quis venisse Messiam, si quis eum naturalem
 Dei esse Filium, si quis denique Ecclesiam Christi vl-
 lam in terris esse neget: quoniam nulla demonstrari
 possit ex his quæ Ecclesiæ Christianæ titulo gloriatur,
 de qua non disputetur vtrum Christi Ecclesia sit, nec
 ne. Sin de eo constare definies, quod inter homines
 bona mente præditos, ac rectè institutos, dubitatio-
 nem non recipit, aut quod in Scriptura canonica cla-
 ris disertisque verbis expressum est, cernis quàm in-
 consideratè dixeris, Si constaret, iam disputari desis-
 set. Claris enim disertisque verbis pronunciatum est:
 Hoc est corpus meum. &, Iustitia super omnes qui cre-
 dunt in Christum. &, Nisi quis renatus fuerit ex aqua
 & Spiritu sancto, non intrabit in regnù Dei. &, Quo-
 rum remiseritis peccata, remissa sunt: aliaque permul-
 ta: de quibus tamen hoc tempore, disputando popu-
 lus Christianus discerpitur. Si autem illa clara & di-
 sserta esse negaueris, ob hoc ipsum, quia de intellectu
 disputetur; profer, obsecro te, de Scriptura quod cla-
 rum ita sit atque definitum, & expressum, in his quæ
 religionem Christianam aliqua ex parte concernunt,
 vt de eo non sit aliquando disputatum. quod cum re-
 perire non possis, placetne tibi, vt dicatur non modò

nunc non constare de intellectu scripturarum, de quibus hac ætate disputetur, sed ne constitisse quidem vnquam in Ecclesia de sensu eorum scripturæ locorum, de quibus exorta disputatio fuerit? quod si placuerit, non modò vt nunc hæresis nulla sit, verùm etiam, vt nulla vnquam fuerit, effecisti: delendumque erit illud Apostoli: Hæreticum hominem post vnam atque alteram correptionem derita, sciens quia subuersus est, cum sit proprio iudicio condemnatus. Durus nimium ac sæuus etiam videri debet idem Apostolus Paulus, qui satana, sæuissimo proculdubio tortori, tradiderit quosdam errantes circa Resurrectionis articulum, de cuius tamen sensu nondum constabat: quia si constitisset, quemadmodum ais, disputari desisset. Cur ergo Paule sic sæuis in errantes? cur nullum, aut leue peccatum tam atroci supplicio persequeris? Si quidem enim peccatur ab his resurrectionem factam esse dicentibus, errore, vt tibi semel placuit, peccatur: nulla enim inde sequitur vtilitas, aut voluptas, aut honos, sed contrà. Illos enim Christianus populus, qua parte erat sanior, refugiebat, atque execrabatur: nec modò Gentilibus exosi erant propter Christi confessionem, verùm etiam Iudæis pariter & Christianis ingrati, & nullo honoris in Ecclesia loco digni habiti, propter negatam resurrectionem mortuorum. Et tamen cum hoc ita esset, Paulus illos satanae tradidit: quo supplicio & ignes, & bestia, & omnia cruciamentorum genera, morsque ipsa corporis, leuiora ducenda sunt. Cur non hic Paulum à tam graui supplicio remotabatur ea consideratio, quam ex Augustino suggeris, quia valde difficulter caueantur errores, magnòque labore verum inueniatur? Mouit illa quidem eum vt misericorditer castigaret, paternoque animo pœnam infligeret, sed nequam cum à necessaria disciplina obseruatione re-

traxit.

traxit. Sciebat enim, grauiora nocentioraque esse spiritus inquinamenta per errores fidei contrarios, quam sint inquinamenta carnis. Sciebat planè, quod docebat, dissensiones sectasque, siue hæreses inter ea esse opera, & illos iniquitatis fructus, quos qui faciunt, regnum Dei non consequuntur. Quare hos qui spargunt, moriferisque contagiis animos incautorum afficiunt, omnibus supplicis, cum respiscere nolunt, persequi, deplorandum esse existimare: id ve: ò ex illa illa deploranda cæcitate oritur, qua carnis oculos apertos habes ad sanguinem corporum, sed oculos mentis clausos ad pestes & mortes animarum. Has enim esse necesse est, vbi non sit verus Dei cultus. Porrò verum Dei cultum, seu religionem ac pietatem, non per paganismum solùm, aut Iudaismum, verùm etiam per hæresim expelli, docet te, præter sacras literas, & grauiores auctores, ipse, quem subit de citas, Lactantius; cum ita scribit libro quarto, qui est de vera sapientia: Nonnulli falsorum prophetarum vaticinio illecti, de quibus & veri Prophetæ, & Christus ipse prædixerat, exciderunt à doctrina Dei, & traditionem veram reliquerunt. Sed illi omnes dæmoniis fraudibus irreti, quas prospicere & cauere debuerant, diuinum nomen & cultum per imprudentiam perdiderunt. Cum enim Phryges aut Nouatiani, aut Valentiani, aut Marcionitæ, aut Anthropiani, aut Ariani, seu quilibet alij nominantur, Christiani esse desierunt, ij, qui Christi nomine amisso, humana & externa nomina induerunt. Sola igitur est Ecclesia Catholica, quæ verum cultum retinet. Hic est fons veritatis, hoc est domicilium fidei, hoc templum Dei. Quò si quis non intrauerit, vel à quò si quis exierit, à spe vitæ ac salutis æternæ alienus est. Neminem sibi oportet pertinaci concertatione blandiri, agitur enim de vita & salute, cui nisi caute &

*Galat. 9.**Lactan. lib. 4.*

744 DE CHRISTIANA LIBERTATE
diligenter consulatur, amissa & extincta erit. Decla-
rauit his verbis Lactantius, quod in Ecclesia didice-
rat, quantæ grauitatis, quantique periculi esset hære-
seos peccatum, quod tu per errorem excusas. Non
enim potest nisi summæ grauitatis esse, per quod ipse
Dei cultus amittitur, per quod Christianismus ipse
deponitur, per quod postremò qui ab ea pernicie
corruptus sit, à fonte veritatis, à domicilio fidei, à
templo Dei, à spe vitæ ac salutis æternæ efficitur alie-
nus. Tantum sæpè mali error habet, quamuis interdum
de ignorantia magis ortus sit quàm de malitia.
Ex quo illa sunt apud Leonem epistola decima tertia,
ad Pulcheriam Augustam, de Eutyche hæresiarcha.
Dignum gloriæ vestræ est, vt error, qui (vt arbitror)
de impentia magis quàm de versutia natus est, aufe-
ratur, priusquam vllas sibi vires de consensu impru-
dentium, pertinacia prauitatis acquirat. quia etiam
ignorantia graues nonnunquam incidit lapsus, & ple-
rumque in diaboli ruit foueas incauta simplicitas:
per quam in supradicto subreplisse intelligo spiritum
falsitatis: vt dum æstimat se religiosius de Filij Dei
maiestate sentire, si ei naturæ nostræ veritatem in-
esse non dicat, totum illud quod Verbum caro fa-
ctum est, vnius atque eiusdem putet esse substantiæ.
Hactenus Leo.

CAPVT XII.

*Sine consequens vt pij non debeant persecutionem facere,
quia piorum sit persecutionem pati.*

PVLCHRE autem videris tibi dicere: [Quoniam
omnes pij persecutionem patientur, quemadmo-
dum Paulus dicit; nunquam consulent alijs vt inferât,
non magis quàm Christus & Apostoli.] Quid ergo
est, quod mox tu ipse consulis, Principes adhortans,
Punite